

מיפוי מקורות תקציביים למימון תכניות להתמודדות עם שינויי אקלים ברשות המקומית

המיפוי המוצע במסמך זה מטרתו לסייע לך להכיר את מקורות המימון המרכזיים לתכניות ופרויקטים אקלימיים ואת דרכי הגשת הבקשות אליהם.

מתוך סקר שערך ארגון 'חיים וסביבה' נמצא כי 75% מיושבי ראש ועדות איכות סביבה אינם מודעים למשאבים שהרשות המקומית מקבלת מהמשרד להגנת הסביבה, וכי רק רבע מהמשיבים ידעו לספר כי הרשות נענתה לקולות קוראים בתחומי השטחים הפתוחים, טבע עירוני, התייעלות אנרגטית ועוד.

יובהר כי בתור מחזיקת תיק איכות סביבה או יו"ר ועדת איכות סביבה, אין זה תפקידך להגיש באופן ישיר את הבקשות לתמיכה או מימון לפרויקטים אקלימיים, אלא לוודא שהדרג המקצועי ברשות המקומית מגיש את הבקשות. לאחר מכן תוכל לעקוב אחר אישור הבקשה, קבלת התקציב ואופן המימוש של הפרויקט בעצמו, גם כחלק מעבודה ועדת איכות סביבה. כמו כן, חשוב וניתן לעודד הגשת בקשות מסוימות, בהתאם לנושאים הנמצאים בתכנית העבודה שלך, וכמובן שניתן לעזור לגורמי המקצוע בהכנת הבקשה כדי לייצר בקשה מוצלחת לתמיכה ברשות המקומית.

כצעד ראשון מומלץ לתאם פגישה עם הגורם המקצועי ברשות המקומית שאחראי על תחום הסביבה. ביחד איתם, למפות את מקורות המימון לפרויקטים אקלימיים ברשות המקומית ואת הקולות הקוראים שהרשות המקומית ניגשה אליהם בתחום.

מקורות תקציביים

המקורות התקציביים האפשריים המופיעים במסמך זה מחולקים לשלושה מסלולים: קולות קוראים ותמיכות ממשלתיות, קרנות פילנתרופיות מהארץ ומחו"ל ושיתופי פעולה שווי כסף עם ארגוני הסביבה.

א. קולות קוראים ותמיכות ממשלתיות - פרסום של משרד ממשלתי לרשויות מקומיות, המציע להן להגיש בקשה למימון פרויקט בתנאים מסוימים. מטרת הקול הקורא, ייעודו וגובה התקציב לתמיכה הם פועל יוצא של תכנית העבודה של המשרד הממשלתי. הפרסום מכיל הסבר על הפרויקט המדובר, מטרותיו, אוכלוסיות היעד, תנאי הסף, מגדיר אילו רשויות יכולות להגיש בקשה, גובה הסיוע או המענק המוצע וייעודו וכן את לוחות הזמנים להגשת הבקשה.

עקב האיחור במועד אישור תקציב המדינה, עדיין לא התפרסמו באופן מסודר כל התמיכות והקולות הקוראים הממשלתיים לשנת 2024.

מומלץ לעקוב אחרי הפרסומים הממשלתיים - [בקישור זה](#) ניתן לעקוב אחרי קולות קוראים ייעודיים לרשויות המקומיות, ובמסנן בצד העמוד ניתן לבחור לעקוב אחרי קולות קוראים מטעם המשרד להגנת הסביבה ומשרד האנרגיה.

מצורפת רשימת קולות קוראים מתוכננים. נכון ליוני 2024 לא ידוע עדיין מתי יתפרסמו -

תחום	משרד ממשלתי	מספר ושם קו"ק	סכום צפוי לתמיכה
הצללה	המשרד להגנת הסביבה	15021 - תכניות עירוניות להצללה, לקירור באמצעות עצים ולביצוע פיילוטם לפעולות הצללה אופרטיביות	המשך של קול קורא דומה שנסגר ב-2023
הצללה	המשרד להגנת הסביבה ומשרד הכלכלה	מיזמים של הצללה וקירור באמצעות פאנלים סולארים	המשך של קול קורא דומה שנסגר ב-2023
הכנת תכנית אקלים ברשויות קטנות	המשרד להגנת הסביבה	מסלול כללי עבור רשויות קטנות להכנת תכניות בנושאי היערכות לשינויי אקלים	
מגוון ביולוגי/ טבע עירוני	המשרד להגנת הסביבה	קול קורא לשיקום אתרי טבע עירוני ברשויות המקומיות	כ-10 מלש"ח
הכנת תכנית אקלים במועצות אזוריות	קק"ל בשיתוף המשרד להגנת הסביבה	קול קורא למועצות אזוריות להכנת תכניות בנושאי היערכות לשינויי אקלים	
שיקום שטחים פתוחים שנפגעו	קרן שטחים פתוחים	מיועד לרשויות מקומיות שבשטחן שטחים פתוחים	100 מלש"ח ב-2024 קול קורא פעיל

			במלחמת חרבות ברזל
	קולות קוראים שנתיים עבור שיקום שטחים פתוחים ושיקום שטחים פתוחים בעלי חשיבות אקלימית - ויסות שיטפונות למשל	קרן שטחים פתוחים	שיקום שטחים פתוחים והתמודדות עם הצפות ושיטפונות
התכנית הממשלתית כוללת הנחייה מקצועית, כתיבת תכנית פעולה תוך שנה אחת ואתר ייעודי, ובו בין השאר מדריך לכתיבת תכנית עפולה לרשויות מקומיות. מדובר בשירות שווה כסף	תכנית המאיץ לגיבוש תכנית פעולה להיערכות לשינויי אקלים ואנרגיה מקיימת בשלטון המקומי	משרד האנרגיה	הכנת תכנית להתמודדות עם שינויי אקלים

ב. [קרנות פילנתרופיות מהארץ ומחו"ל](#) - קרנות מפרסמות קולות קוראים או הצעות לפרויקטים ספציפיים בהתאם לתכנית העבודה ומטרות הקרן. קיימות מספר מצומצם של קרנות התומכות בפעילות סביבתית של רשויות מקומיות בישראל, ובכלל, קרנות פילנתרופיות הן מקור מימון פחות נפוץ ויותר מאתגר להשגת מימון. לכן, מומלץ להתעמק בדרישות לתמיכה טרם הגשת הבקשה המלאה ולוודא שהרשות המקומית עומדת בתנאי הקרן.

1. [קרן יד הנדיב](#) - בתחום הסביבה קרן יד הנדיב פועלת בעיקר לשיקום נחלים ולקידום הצללה ברשויות המקומיות, דרך תמיכה בארגונים סביבתיים לביצוע פרויקטים ברשויות מקומיות נבחרות.

2. [קרן ברכה](#) - הקרן מפעילה את פרויקט "העירה", המתמחה בליווי וייזום פרויקטים במיקומים אסטרטגיים בעיר במטרה לשפר את איכות החיים של התושבים ולהיטיב עם הסביבה הטבעית והמרחב העירוני. התכנית פועלת בשלוש ערים בישראל: נהריה, ערד וקריית ביאליק ובימים אלו מרחיבה את פעולתה לערים נוספות.

3. [קרן קיימת לישראל](#) - מפעם לפעם קק"ל מפרסמת קולות קוראים לפרויקטים אקלימיים ברשויות המקומיות ובייחוד במועצות האזוריות, כדאי לעקוב אחרי הפרסומים בלינק.

4. [קרן Horizon](#) - קרן מטעם האיחוד האירופי, הפועלת לקידום חדשנות בתחום הסביבה והאקלים. הקרן מפרסמת קולות קוראים לפרויקטים לפי תחומים במועדים שונים, לכן שווה להיכנס ללינק המצורף מפעם לפעם. הבקשות בעלות סיכויי הצלחה הגבוהים, כוללות

שיתופי פעולה של מספר רשויות מקומיות או בשיתוף ארגוני סביבה, חשיבה חדשנית ורעיונות יצירתיים.

5. [מפעל הפיס](#) – ערוץ נוח יחסית. מפעל הפיס מציע תמיכות בנושאים: חוף נקי, אתרי טבע עירוני, הקמת פנלים סולארים על גגות מבני ציבור, סיוע בהקמת מרכזי חינוך לטבע עירוני ושיקום נחלים. זהו מקור תקציבי זמין ואינו תחרותי – לא מתפרסמים קולות קוראים אלא ניתן להגיש בקשה לתמיכה בכל עת.

כדי לקבל מידע על קרנות וקולות קוראים אירופאיים ניתן לעקוב אחרי [ISERD הארגון](#) (המנהלת הישראלית למחקר ופיתוח אירופי). המנהלת מקדמת את השותפות בין ישראל לאירופה ולאיחוד האירופי, במסגרת עבודתה מתפרסמים קול קוראים לפרויקטים סביבתיים ואקלימיים ברשויות המקומיות בישראל. לרוב, לקראת קול קוראים עתירי תקציב המינהלת מבצעת מפגשי היכרות ואוריינטציה מקוונים.

ג. [שיתופי פעולה שווי כסף עם ארגוני סביבה](#) – חלק מארגוני הסביבה מציעים שיתופי פעולה לרשויות המקומיות, במטרה לקדם את מטרות הארגון. שיתופי הפעולה יכולים לכלול מתן ליווי לגורמים שונים ברשות המקומית, ייעוץ מקצועי, הוצאה לפועל של פרויקט בשטח הרשות, פרויקט אקלימי בהובלה משותפת של הרשות והארגון ועוד. חלק משיתופי הפעולה יהיו שווי כסף עבור הרשות המקומית, חלקם יוצעו במימון משותף, כמו מאצ'ינג, וחלקם יהיו במימון מלא על ידי הארגון.

כמה דוגמאות לארגונים המציעים שיתופי פעולה לרשויות המקומיות ושווה לעקוב אחרי הפעילות שלהם:

- [ארגון צלול](#) – הארגון פועל לשמירה על הים, הנחלים והחופים. מוביל מספר פעילויות בתחומי צמצום השימוש בפלסטיק חד פעמי, הוצאת גורמים מזהמים מהנחלים והים והגנה על חופי אילת, הכנרת והים התיכון. רלוונטי בעיקר עבור רשויות החוף.
- [מרכז השל לקיימות](#) – הארגון מפתח ומיישם את חזון הקיימות: חברה צודקת ומלוכדת, כלכלה חסונה ודמוקרטית, וסביבה יצרנית ובריאה לכל תושביה. המרכז מחבר בין ידע רעיוני לידע מעשי, מפיץ את סיפור הקיימות בדרכים יצירתיות, ומסייע לסוכני שינוי מכל המגזרים לקדם תהליכי שינוי משמעותיים בישראל. למרכז השל זרוע פעילות עם רשויות מקומיות לקידום קיימות ומעבר לאנרגיה מתחדשת.
- [המועצה הישראלית לבנייה ירוקה](#) – המועצה אמונה על פיתוח מקצועי של ידע וכלים בעולמות הבנייה הירוקה ותכנון בר קיימא אותם היא מפיצה באמצעות מגוון פעילויות, בהן הכשרות ועבודות ייעוץ לגופים פרטיים, רשויות מקומיות וגורמים ממשלתיים. המועצה גם מסייעת למקבלי החלטות ברמה המקומית והארצית בהתווית מדיניות המקדמת את המרחב הבנוי בהתאם לחזון המועצה.
- [אגמא](#) – מרכז ידע לאגני היקוות ונחלים. המרכז הוקם במטרה ליצור קהילה מקצועית לומדת שמאגדת את כלל הגורמים הפעילים במרחבי אגני ההיקוות והנחלים בישראל.

הארגון מייצר ידע רלוונטי למניעת שטפונות והצפות ומנהל פרויקטים של שיקום נחלים וקידום פתרונות מבוססי טבע להתמודדות עם שינויי האקלים.

- [מרכז ויץ לפיתוח בר קיימא](#) - מוביל בשיתוף הזרוע הפילנתרופית של Google פרויקט "ערים מקיימות" שמטרתו עידוד שימוש בכלים טכנולוגיים לקידום קיימות בערים. רשויות מקומיות יכולות להגיש מועמדות להשתתפות בקול הקורא שהתפרסם [באירועי מוני אקספו 2024](#).

בנוסף, מצורפת [רשימה של ארגוני הסביבה המספקים שירותים בתשלום לרשויות המקומיות](#).

כדי להכיר פרויקטים אקלימיים והזדמנויות לשיתופי פעולה, מומלץ לעקוב ברשתות החברתיות אחרי הארגונים לעיל וארגונים נוספים ולהתעדכן באתרי הארגונים מפעם לפעם.

מיפוי מקורות מימון תקציביים הינו קריטי למימוש תכנית העבודה של הדרג המקצועי והדרג הפוליטי ברשות המקומית. כאמור, תפקיד מחזיקת תיק איכות סביבה אינו להגיש בפועל את הבקשה לתמיכה, אלא להכיר את ההזדמנויות ולעקוב אחר ההגשות ואחרי אופן מימוש התקציב.

שיתוף הפעולה בינך לבין הדרג המקצועי האמון על תחום הסביבה והאקלים ברשות המקומית חשוב מאוד גם להרחבת מקורות התקציב בתחום האקלים. מומלץ לקיים פגישות עבודה קבועות עם מחלקת איכות סביבה/ אגף שפ"ע או גורם אחר ברשות המקומית שאמון על תחום האקלים ולעצב איתם בשיתוף פעולה תכנית עבודה וסדר עדיפויות. מומלץ לסמן מקורות מימון אפשריים להוצאה לפועל של פרויקטים סביבתיים מתוכננים, ולבצע מעקב אחרי הגשת הבקשה, קבלת המענה מהגורם המממן ומעקב אחרי מימוש התקציב.

ועדת איכות סביבה היא במה טובה לביצוע מעקב הן של הבקשות לתמיכה והן של מימוש התקציב בביצוע הפרויקט. כדאי לוודא בדיוני המעקב שהתקציב ממומש באופן יעיל ואפקטיבי, ושמטרת ויעדי הפרויקט מושגים בצורה טובה. גם את תכנית המעקב המשותפת כדאי לבנות ביחד עם הדרג המקצועי בהגדרת יעדים מדידים משותפים לבדיקה.

מכון שיטה - מכון למדיניות מקומית

מכון שיטה פועל ליצירת מעטפת מקצועית לנבחרי ציבור ברשויות המקומיות

באמצעות כלים של מדיניות מעשית, ליווי, פיתוח ומחקר.

משימתנו היא חיזוק ערכי הדמוקרטיה המקומית בישראל, מתוך אמונה בתפקידו המרכזי של השלטון

המקומי בבניית חוסנה של החברה הישראלית כחברה, שוויונית, מתקדמת ומגוונת.

[לחצו כאן להצטרפות לרשימת חברי.ות המועצה שלנו](#)